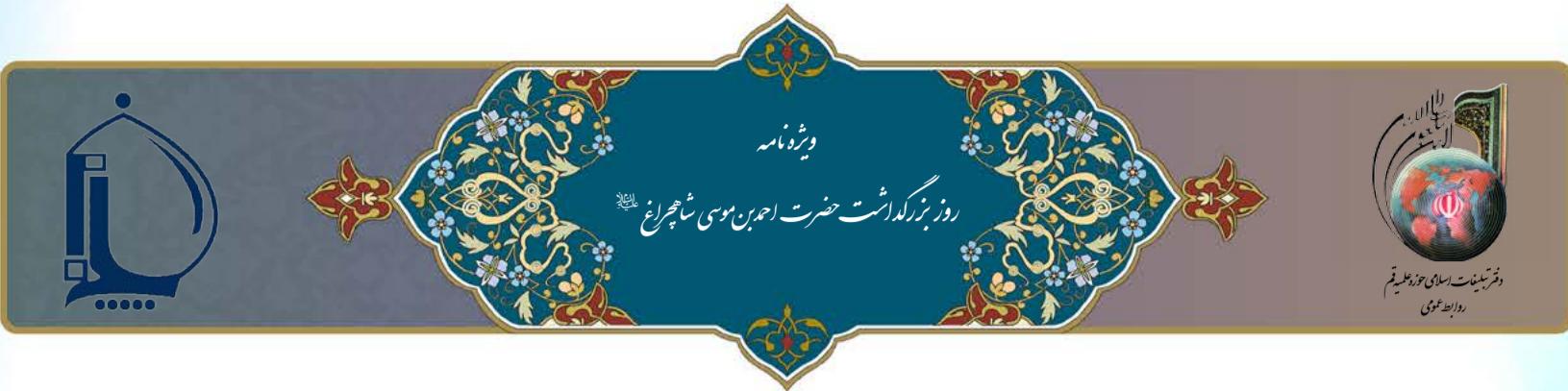

ویره نامه

روز بزرگداشت حضرت احمد بن موسی شاھچراغ

بود. آن گاه خدمت امام رضا علیه السلام رسیدند و به امامت آن بزرگوار اعتراف کردند. سپس همگی با حضرت امام رضا علیه السلام بیعت کردند و حضرت علی بن موسی علیه السلام درباره برادرش (احمد) دعا فرمود: «هم چنان که حق را پنهان و ضایع نگذاشتی، خداوند در دنیا و آخرت تو را ضایع نگذارد.»

زندگینامه و فضائل حضرت احمد بن موسی شاهچراغ علیه السلام

بخش اول: زندگینامه حضرت احمد بن موسی علیه السلام
حضرت سید امیر احمد علیه السلام ملقب به شاهچراغ و سید السادات الاعاظم، فرزند بزرگوار امام موسی کاظم علیه السلام است.
پسران امام هفتم علیه السلام بنا به مشهور نوゼده نفر می باشند. حضرت احمد بن موسی علیه السلام و محمد بن موسی علیه السلام از یک مادر که «ام احمد» خوانده میشد متولد گردیدند.

عزمیت از مدینه به طوس

در زمان خلافت مامون عباسی لعنة الله عليه که قیام و نهضت سادات هاشمی و علوی به اوج خود رسیده بود و با زعامت و هدایت حضرت امام رضا علیه السلام راستین و حاکمیت الهی ترویج می شد و حقیقت چهره کریه خلفای عباسی و حکومت غاصبین روشن می گشت، مامون به منظور فرو نشاندن مبارزات انقلابی شیعیان و تحکیم خلافت متزلزل عباسی ولایت‌عهدی خود را به حضرت امام رضا علیه السلام واگذار می کند و علیرغم میل باطنی امام علیه السلام، مامون حضرتش را از مدینه به طوس انتقال می دهد و ولایت‌عهدی را به ایشان تحمیل می نماید.

حضور با برکت امام هشتم علیه السلام در خراسان باعث می شود که شیعیان و محبان اهل بیت رسالت با اشتیاق زیارت چهره تابناک امامت و ولایت از نقاط مختلف بسوی ایران حرکت کنند.

حضرت احمد بن موسی علیه السلام نیز در همین سال (۱۹۸ تا ۲۰۳ ق) به همراه دو تن از برادرانش به نامهای محمد و حسین و گروه زیادی از برادرزادگان، خویشان و شیعیان، بالغ بردویاسه هزار نفر از طریق بصره عازم خراسان شدند و از هر شهر و دیاری که می گذشتند، بر تعداد همراهانشان افزوده می شد، به طوری که برخی از مورخان تعداد یاران احمد بن موسی علیه السلام را نزدیک به پانزده هزار نفر ذکر کرده اند.

در همین احوال، علیرغم خدعا و نیز نگاهای مامون عباسی برای مخدوش ساختن مقام ولایت و چهره علمی حضرت رضا علیه السلام، برتری حجت خدا و پیروزی های حضرتش کینه ای مامون عباسی را بیشتر و سرانجام در سال ۲۰۲ هـ امام معصوم را مسموم و به شهادت می رساند. سپس در سوگ ایشان، باریا کاری به عزاداری می پردازد و جسد مطهر حضرت رضا علیه السلام را با احترام در کنار مدفن هارون الرشید قاتل امام موسی کاظم علیه السلام دفن می نماید.

مامون ملعون که از جنایات خویش بسیار متحوosh، و خبث سریت و دشمنی آل ابیطالب را از اسلاف خویش کمال و تمام به ارث برده بود، با اطلاع از حرکت حضرت احمد بن موسی علیه السلام برادر بزرگوار امام رضا علیه السلام و یارانش به قصد خراسان، به جمیع حکام و عمال خود دستور داد هر کجا از بنی فاطمه و اولاد پیغمبر بیانند مقتول سازند. و پیروان سادات بنی هاشم را با آزار و شکنجه مروع و مقهور حکومت

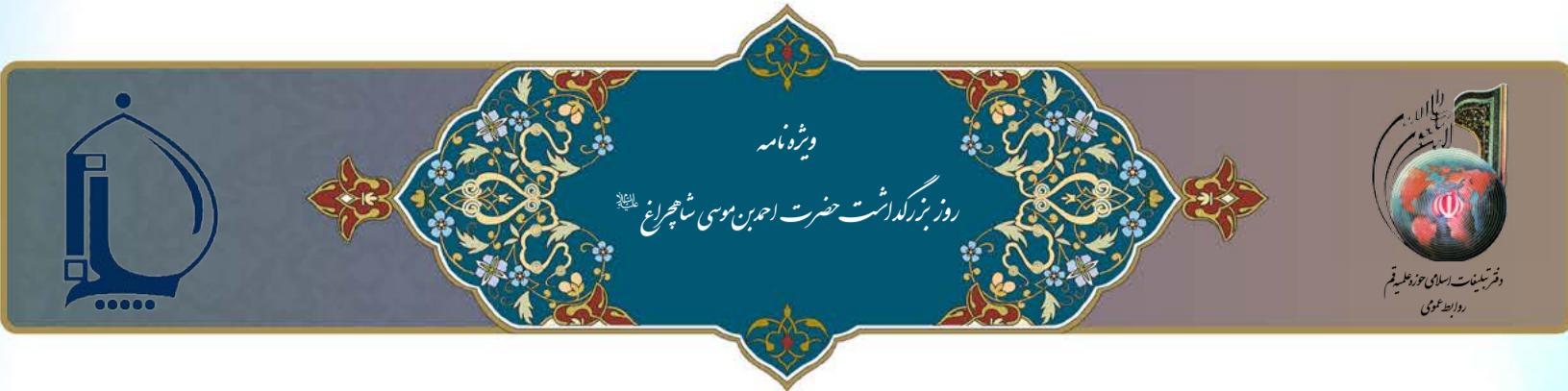
فضائل مادر حضرت شاهچراغ علیه السلام

علامه مجلسی در کتاب «مراة العقول» در شرح حدیث پانزدهم می گوید: ام احمد مادر بعضی اولاد آن حضرت می بود و او داناترین، پرهیزگارترین و گرامی ترین زنها یاش در نزد آن حضرت بود که اسرار خود را به وی می سپرد و فرمودند بعد از شهادت من هر کس از اولاد من در در کتاب اصول کافی در باب «امام در چه زمانی میداند امام است» آمده است که حضرت امام موسی کاظم علیه السلام امانت سربمه‌ری به «ام احمد» سپردند و فرمودند بعد از شهادت من هر کس از اولاد من در طلب این امانت آمد خلیفه و جانشین من است. با او بیعت نما که جز خدا کسی خبر از این امانت ندارد. بعد از شهادت امام موسی علیه السلام حضرت امام رضا علیه السلام به نزد ام احمد آمدند و امانت پدر را طلبیدند. ام احمد بگریه افتاد و دانست که امام علیه السلام شهید شده اند. پس آن بانوی محترمه امانت را بر حسب وصیت آن حضرت به امام رضا علیه السلام تقدیم نمود و با ایشان بعنوان امام هشتم شیعیان بیعت کرد.

بیعت حضرت احمد بن موسی علیه السلام و مردم مدینه با علی بن موسی الرضا علیه السلام

هنگامی که خبر شهادت حضرت امام موسی کاظم علیه السلام در مدینه منتشر شد، مردم بر در خانه «ام احمد» جمع شدند. آن گاه همراه با احمد بن موسی علیه السلام به مسجد آمدند و به سبب شخصیت والی احمد بن موسی علیه السلام گمان کردند که پس از شهادت امام موسی کاظم علیه السلام وی جانشین و امام است. به همین سبب، با او بیعت کردند و او نیز از آنها بیعت گرفت، پس بر بالای منبر رفت و خطبه ای در کمال فصاحت و بلاعث بیان کرد و فرمود: «ای مردم، هم چنان که اکنون تمامی شما با من بیعت کرده اید، بدانید که من خود، در بیعت برادرم علی بن موسی علیه السلام هستم. او پس از پدرم، امام و خلیفه بحق ولی خداست. از طرف خدا و رسولش بر من و شما واجب است که ازا او اطاعت کنیم.»

پس از آن، احمد بن موسی علیه السلام در فضایل برادرش علی بن موسی الرضا علیه السلام سخن گفت و تمامی حاضران تسلیم گفته او شدند و از مسجد بیرون آمدند، در حالی که پیشاپیش آنها احمد بن موسی علیه السلام غاصب نمایند.

نیرنگ دشمن

خبر حرکت احمد بن موسی علیه السلام توسط کارگزاران حکومتی به مامون رسید. مامون که ورود برادران امام را به مرکز حکومت، تهدیدی جدی برای موقعیت حساس خود می دید و از هم داستان شدن برادران و شیعیان امام با اوی هراسناک بود، به همه حکمرانان خود، دستور داد که: در هر کجا قافله بنی هاشم را یافتند، مانع از حرکت آنها شوند و آنها را به مدینه بازگردانند یا مقتول کنند.

این دستور به هر شهری که می رسید، کاروان ازانجا گذشته بود، مگر در شیراز که پیش از رسیدن کاروان احمد بن موسی علیه السلام، حکم به حاکم وقت رسید. حاکم فارس «قتلغ خان» مردی سفاک و خونریز بود. وی بالشکری انبوه از شهر خارج شد و در برابر کاروان احمد بن موسی علیه السلام اردوزد.

احمد بن موسی علیه السلام در درو فرسنگی شیراز با قتلغ خان رو برو شد. در آن جا خبر شهادت برادرش علی بن موسی الرضا علیه السلام انتشار یافت، و به احمد بن موسی علیه السلام خبر دادند که اگر قصد دیدن برادر خود علی بن موسی الرضا علیه السلام را دارید، بدانید که وی فوت شده است.

حضرت احمد بن موسی علیه السلام که وضع را چنین دید، دانست که نخست، برادرش در طوس شهید شده است:

در نتیجه توطئه دشمن بسیاری از یاران احمد بن موسی علیه السلام به شهادت رسیدند و عده ای نیز که از نیرنگ دشمن به سلامت گریخته بودند، در اطراف پراکنده شدند. مورخان اتفاق نظر دارند که غالب امامزادگان در فارس و دیگر شهرهای ایران، از پراکنده شدگان این نهضت هستند.

حضرت احمد بن موسی علیه السلام نیز مورد تعقیب دشمن قرار گرفت و قتلغ خان با شمار زیادی از سپاهیان خود به آنها هجوم برد. احمد بن موسی علیه السلام شجاعانه در مقابل دشمن پایداری کرد و به دفاع از خود پرداخت. برخی از منابع می نویسند: احمد بن موسی علیه السلام به تنها ی بالشکر انبوهی به نبرد پرداخت. دشمن چون دید از عهده او برنمی آید، شکافی در جایگاه استراحت وی ایجاد کرد و از پشت بر سر شمشیر زد؛ سپس خانه را خراب کرد، و بدین اودر زیر توده های خاک، در محلی که هم اکنون مرقد و بارگاه اوست، پنهان شد.

پیدایش قبر احمد بن موسی علیه السلام در زمان اتابکان

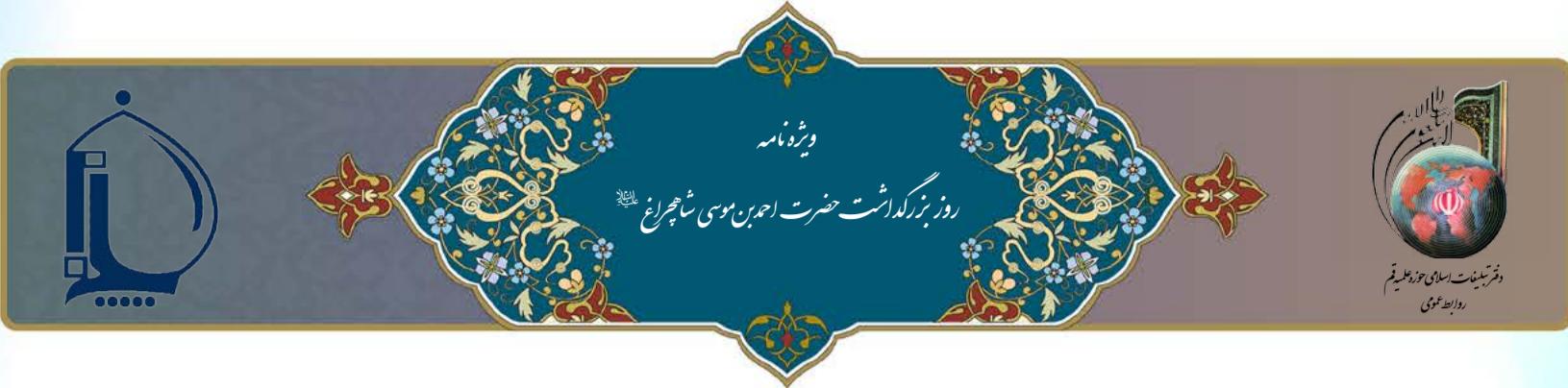
بیشترین و معتبرترین منابع متقدم و متاخر که به شرح حال و زندگانی احمد بن موسی علیه السلام پرداخته اند، آشکار شدن مدفن احمد بن موسی علیه السلام را در عهد امیر مقرب الدین مسعود بن بدر بین سال های (۶۵۸-۶۲۳) می دانند.

شیراز نامه زرگوب شیرازی (تالیف به سال ۷۶۴ ه.ق) از قدیمی ترین اصحاب احمد بن موسی علیه السلام زخمی و تعدادی نزدیک به سیصد نفر مقرب الدین مسعود بن بدر ثبت کرده است، وی می نویسد:

دوام، برگشتن به مدینه و یا غیر آن ممکن نیست؛ سوم، این جماعت به قصد مقاتله و جدال در این جا گرد آمده اند. بنابراین، اصحاب و یاران خود را خواست و جریان را به آگاهی همه رساند و افزود: قصد این ها ریختن خون فرزندان علی بن ابی طالب علیه السلام است، هر کس از شما مایل به بازگشت باشد یا راه فراری بداند، می تواند جان از مهلکه به سلامت برداش که من چاره ای جز جهاد با این اشرار ندارم. تمامی برادران و یاران احمد بن موسی علیه السلام عرض کردند که مایل اند در رکاب وی جهاد کنند. آن بزرگوار در حق آن ها دعای خیر کرد و فرمود: پس برای مبارزه، خود را آماده سازید.

جدال و پیکار

سپاه قتلغ خان در برابر یاران احمد بن موسی علیه السلام صفات های خود را آراستند، و جنگ نابرابری آغاز شد. در نتیجه ای رشادت و فداکاری یاران احمد بن موسی علیه السلام، دشمن شکست خورد و عقب نشینی کرد. این جدال در سه نوبت و به مدت چند روز ادامه یافت. در پیکار سوم، سپاهیان قتلغ خان شکست خوردند و ناچار از محل درگیری، قریه کشن تا نزدیک برج و باروی شهر شیراز به مسافت سه فرسخ عقب نشستند و از ترس به درون حصار شهر پناه برداشتند و دروازه های شهر را محکم بستند. احمد بن موسی علیه السلام به اردوگاه خویش، در قریه کشن، نزدیک یاران خویش بازگشت. در این نبرد، عده ای از امامزادگان و اصحاب احمد بن موسی علیه السلام زخمی و تعدادی نزدیک به سیصد نفر به شهادت رسیدند.

قبر امامزاده معصوم، امیر احمد بن موسی علیہ السلام در میان شهر، قریب فرزند بزرگوار امام موسی کاظم علیہ السلام است. در فضیلت احمد بن مسجد نوافتاده، امیر مقرب الدین مسعود بن بدر که از خاصگان و مقربان اتابک بن ابوبکر سعد بن زنگی بن مودود بوده، عمارتی در خاطرداشت و در آن جایگاه قبری یافته اند، مکشوف گشته، شخص خاص از احمد بن موسی علیہ السلام و فضایل وی نوشته اند، بر می آید مبارک او همچنان در حال اعتدال، تغییر و تبدیل در روی تاثیر نکرده، خاتمه که در انگشت مبارکش بود، احتیاط فرمودند، منقش بوده به نام احمد بن موسی، ائمه و افضل و عقلا و اعیان شیراز جمع گشته اند و تحقیق کرده، صورت در حضرت اتابک معروض داشته اند. اتابک ابوبکر، مشهدی برآن جا ساخته و عمارتی فرموده که به مرور زمان اشتها را یافته است و خلق شیراز بعد از آن که به کرات و صریح در حالت فروماندگی و حیرت، التجا بدان جناب کرده اند و استمداد نموده اند و مقاصد و مطالب ایشان محصل آمده، بدین منوال آن مشهد مبارک اشتها را یافته.

شیخ مفید علیه الرحمه در کتاب خود بنام «ارشاد» در شرح حال حضرتش می فرماید:

حضرت احمد بن موسی علیہ السلام جلیل القدر، کریم و پرهیزگار بود و حضرت موسی بن جعفر علیہ السلام او را دوست و مقدم می داشت و مزروعه خود که معروف بود به «بسیره»، به او بخشید و گویند حضرت احمد

بن موسی رضی الله عنہ هزار بندۀ خرید و در راه خدا آزاد نمود. حسن بن محمد بن یحیی برای من حدیث کرد از جدش که گفت: شنیدم از اسماعیل فرزند حضرت موسی بن جعفر علیہ السلام که می گفت: پدرم با فرزندان خود از شهر مدینه بسوی برخی از اموال خود بیرون رفت و با احمد بن موسی علیہ السلام بیست مرد از خدمتگزاران و خادمین پدرم همراه بودند و چنان موارس احترام و ادب نسبت به آن جناب بجای می آوردند که هرگاه احمد بن موسی علیہ السلام می نشست آن بیست تن می نشستند و چون بر می خاست بپا می ایستادند. در چنین شرایطی

پدرم احمد را قبل از چنان دوست می داشت و باطنًا به وی مهرمی ورزید که چون احمد از پدر غافل می گردید پدرم مخفیانه با گوشه چشم بر آن نگاههای گرم و محبت آمیز می نمود و چشم ازوی برنمی داشت و ما متفرق نمی شدیم تا اینکه احمد از جمع ما خارج نمی گشت.

محمد کشی در کتاب خود، احمد بن موسی علیہ السلام را یکی از فضلای عصر خود نام می برد و اورا از محدثانی می شمارد که احادیث زیادی از پدر و اجداد بزرگوارش نقل کرده و می نویسد که: احمد بن موسی علیہ السلام به دست مبارک خویش، قرآن کریم را نوشته است.

سید محسن امین، در اعیان الشیعه به نقل از محمد بن هارون موسی نیشابوری (محدث نیشابوری) در کتاب *لب الانساب*، ضمن شرح

فضایل احمد بن موسی علیہ السلام می نویسد: ... و گفته می شود که احمد بن موسی علیہ السلام سه هزار بندۀ داشت و هزار بندۀ را آزاد کرد و هزار قرآن با دست مبارکش نوشته و او با عزت و بزرگوار و دارای منزلتی بزرگ بود. و احادیث بسیاری از پدر و اجدادش حکایت کرده است.

قبرا امامزاده معصوم، امیر احمد بن موسی علیہ السلام در میان شهر، قریب مسجد نوافتاده، امیر مقرب الدین مسعود بن بدر که از خاصگان و مقربان اتابک بن ابوبکر سعد بن زنگی بن مودود بوده، عمارتی در خاطرداشت و در آن جایگاه قبری یافته اند، مکشوف گشته، شخص خاص از احمد بن موسی علیہ السلام و فضایل وی نوشته اند، بر می آید مبارک او همچنان در حال اعتدال، تغییر و تبدیل در روی تاثیر نکرده، خاتمه که در انگشت مبارکش بود، احتیاط فرمودند، منقش بوده به نام احمد بن موسی، ائمه و افضل و عقلا و اعیان شیراز جمع گشته اند و تحقیق کرده، صورت در حضرت اتابک معروض داشته اند. اتابک ابوبکر، مشهدی برآن جا ساخته و عمارتی فرموده که به مرور زمان اشتها را یافته است و خلق شیراز بعد از آن که به کرات و صریح در حالت فروماندگی و حیرت، التجا بدان جناب کرده اند و استمداد نموده اند و مقاصد و مطالب ایشان محصل آمده، بدین منوال آن مشهد مبارک اشتها را یافته.

معین الدین ابوالقاسم جنید شیرازی که دو سال بعد از درگذشت زرکوب، یعنی در سال ۷۹۱ هـ. ق به کتاب خود، شدالازار فی خط الاوزار عن زوار المزار، پرداخت و فرزندش عیسی بن جنید، آن را از زبان عربی به فارسی به نام هزار مزار ترجمه کرده است و بر آنچه که زرکوب در شیراز نامه آورده است، تاکید داردند. مؤلف شدالازار ضمن شرح مختصری از نسب، فضایل و شهادت احمد بن موسی علیہ السلام، کشف مرقد آن حضرت را در عهد امیر مقرب الدین مسعود بن بدر ذکر می کند.

بنابراین این حضرت جنید شیرازی، هیچ کس از محل شهادت احمد بن موسی علیہ السلام آگاه نبود تا زمان مقرب الدین مسعود بن بدر که وی قبر آن حضرت را یافت و بر آن گنبدی ساخت. درباره ای اینکه چگونه مشهد احمد بن موسی علیہ السلام کشف شده، جنید هیچ گونه آگاهی نمی دهد.

وی در توصیف جسد مبارک آن حضرت می افزاید، هنگامی که حضرت را رویت کردند، رنگ مبارک وی بر نگشته و هیچ تغییری در بدن آن حضرت دیده نشده و کفن وی همچنان تازه مانده و از روی انگشتی وی که عبارت «العزّة لله احمد بن موسی» بر آن نقش بود، وی را شناختند.

علاوه بر این چند مأخذ، که از نزدیک ترین منابع تاریخ محلی عصر اتابکان است، منابع دیگری نیز در دست است که آشکارشدن مشهد احمد بن موسی علیہ السلام را به عصر امیر مقرب الدین نسبت می دهند.

بخش دوم: شخصیت و فضایل حضرت احمد بن موسی علیہ السلام

حضرت سید امیر احمد علیہ السلام ملقب به شاهچراغ و سیدالسادات الاعظم،

لَهُ مَرْعُوفٌ يَوْمَ الْحِسْبَانِ

حَفْنَةُ مُوسَى

الْأَنْجَانُ لِلْمُؤْمِنِينَ